

Tudatos ellentmondás

Beszélgetés Batykó Róberttel

Batykó Róbert
Astrodome, 2018, olaj,
vászon, 140 × 145 cm

BATYKÓ RÓBERT rendkívül konzekvensen épülő festészeti életművében új lépcsőfokot jelentenek a közelmúltbeli képein megjelenő enigmatikus képterei és rejtélyes kompozíciói. A művész az elmúlt évek során egyértelműen a digitális kódolás hibáiban rejlő poétika és a digitális képfeldolgozás melléktermékeinek festészeti potenciálja felé orientálódott. Új sorozatában azonban már a poszt-digitális festészet alapkérdéseire is reflektál: nem egyszerűen csak a digitális képekhez fűződő viszonyok vizsgálata fontos számára, hanem az is, hogy a korunkra oly jellemző képáradatot – szó szerint – leképezze festményei létrehozásának folyamatában.

Batykó egy új festészeti kézjegy megalkotásával folytatja a pályája eleje óta rá jellemző vizuális dekontextualizációt. Ennek jegyében a gépies festékelhúzás gesztusa dominálja legújabb műveit, ami egyfajta megismételhetetlen és reprodukálhatatlan aktusként a maga személytelenségében teszi személyessé és konkrétá képeit. Batykó festői átiratát adja a digitális képeknek, míg faktúra nélküliségük és témáik is a szoftver interfészek radikálisan kiragadott részleteit idézik meg. Batykó új festményei a technológiai tudattalan regiszterével is foglalkoznak, a képszerkesztő szoftverek

valóság-, és látás-manipuláló hatása pedig szilárd referenciális keretet biztosít számukra. A művész örökké újrafogalmazódó figurativitása ezúttal a grafikai alapformák bizonytalan alakokká szervezésének formájában jelentkezik. Kiállításának¹ a címe egyaránt utal a képernyőktől kivörösödő, száraz szemekre, és a klasszikus sci-fi műfajok vörös szemű, félig ember, félig gép alakjaira.

Sirbik Attila: *Félretéve a materialitást, a megfogható anyagságot, az irónia számodra egy alapvető motiváló eszköz?*

¹ Batykó Róbert: Vörös szem, acb Galéria, Budapest, 2019. február 15 – március 29., ld. https://acbgaleria.hu/kiallitasok/batyko_robert_voros_szem.370.html?pageid=410

Batykó Róbert: Hogy motiváló, az talán túlzás, de az irónia valóban felfedezhető bizonyos képek esetében. Úgy érzem, hogy a vizuális kultúra, amiben élünk, szinte nem is ragadható meg az irónia vagy a humor valamilyen szintű bevonása nélkül. Már a korai munkáim is nagyon banális témákat dolgoztak fel (világmarkák logói, videokazetták, építőipari gépek, utcai hulladék stb.) és ez az elmúlt néhány évben sem változott, elég ha csak a kamionok hátsó ajtajaira, a különféle termékek csomagolásaira vagy a digitális hibákra gondolunk. 2014-ben volt egy autótúram Budapestről Amszterdamba, amikor is észrevettem, hogy az előttünk haladó kamionok hátsó ajtajai – klasszikus absztrakt képek kompozícióit megidézve – érdekes képekké állnak össze. A festmények végül az absztrakt és a realista ábrázolás határvonalán egyensúlyoznak, miközben a témaválasztás meglehetősen ironikus. Valami nagyon hasonló történt a csomagolópapíros festményeim esetében is, azt hiszem nem vagyok hajlandó komolyan venni az olyan kategóriákat, mint az absztrakt vagy a figuratív.

SA: *Van, hogy a cinizmus az irónia kapszulája?*

BR: A cinizmus számomra egy kevésbé átélhető nézőpont, hiszen a téma-választástól függetlenül a cél a festészet minél magasabb szintű manifesztációja. Talán pont ez a kontraszt működteti a képeimet. Miközben azt látjuk, hogy a festmény komoly műgonddal van elkészítve, az ábrázolás tárgya máris visszarántja a nézőt egy nagyon is hétköznapi, könnyen átélhető dimenzió felé. Talán akkor lennék cinikus, ha elhazudnám a minket körülvevő valóság banalitását: őszintén szólva nem igazán hiszek a nagy megfajtésekben a narratíva szintjén, persze valószínűleg ez alkati kérdés. Számomra sokkal fontosabb az, hogy miként látom és dolgozom fel a valóság egy szeletét, mint konkrétan az, hogy mi az, amit nézek.

SA: *A képeid sok esetben az időből kivonják a múltat és a jövőt, hogy megmaradjon az állandó jelenidejűség, ami már csak egyfajta, az emlékezettől elvont térben lebeg?*

BR: Ezt jól látod, a munkáim valóban leírhatóak a prezentizmus fogalmiságával. Ettől függetlenül birtokában vagyok a festészet és a rajztudás hagyományos eszköztárának, csak ezt már nem használom direkt módon, viszont nagyon fontos alapot biztosít számomra. Régóta dolgozom azon, hogy a festészeti tradíciót újragondoljam, és egy olyan festészeti praxist alakítsak ki, mely képes a mai kor „képiségét” hitelesen megjeleníteni. Ez sok esetben falat épít a befogadó és a műveim közé, hiszen nagyon idegennek és ismeretlennek hathatnak ezek a képek, sokan nem is tudják eldönteni, hogy akkor ezek festve vannak vagy nyomtatva, ami nem csoda, hiszen az ecsetnyomok a kép készítésének utolsó fázisában felszámolásra kerülnek. Ettől függetlenül nem gondolom, hogy a műveim egy elvont térben lebegnének, adott esetben még

Batykó Róbert
Vörös szem, 2019, acb Galéria, 2019 © Fotó: Varga Somogyi Tibor

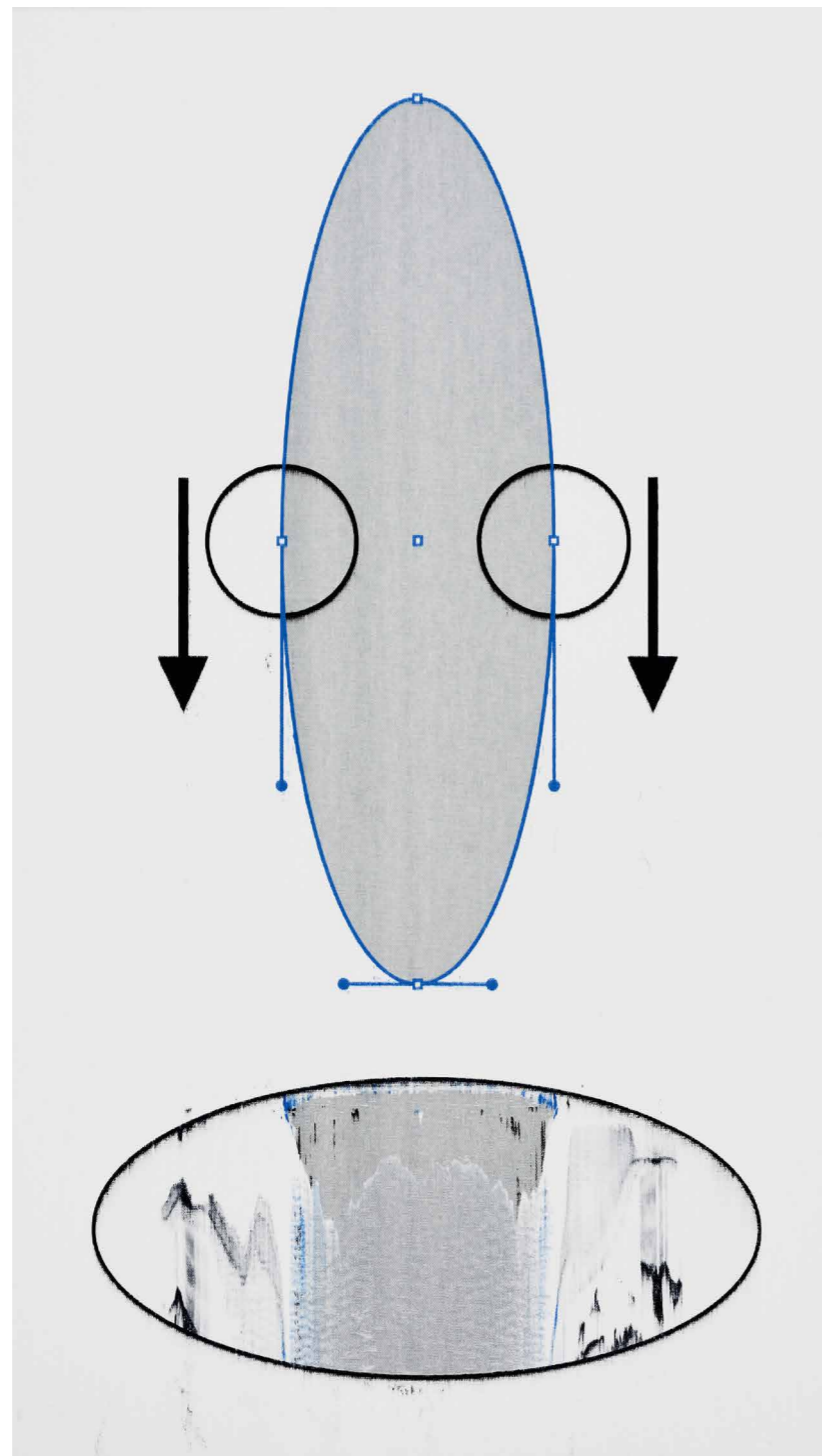

Battykó Róbert
Fission, 2018, olaj, vászon, 137 x 60 cm

művészettörténeti áthallásokat is felfedezhetünk. Egyszerre lehet ismerős és ismeretlen érzésünk, ami nyilván függ a befogadó tájékozottságától, feltételezve minimum a 20. századi festészet ismeretét.

SA: A legújabb kortárs absztrakt festészetben a forma- és alakproblémák kódproblémákká váltak?

BR: Bizonyos szempontból igen. Nagyon izgalmas kérdés, hiszen a festészet egyik alapvető összetevőjéről, a formáról beszélünk. A forma nagyon erősen kommunikál, számomra jelenleg ez a legfontosabb

Battykó Róbert
Reflection, 2019, olaj, vászon, 113 x 65 cm

eszköze annak, hogy a korábban említett jelenidejűséget érvényre juttassam. Ezek pedig már valóban kódok, vagyis a forma túlmutat önmagán, hiszen nem csak esztétikai szerepe van, hanem konkrétan köthető is valamihez. Mindez felveti a kérdést, hogy mennyire értjük vagy érthetjük meg a technikai fejlődés új világát, meddig tudunk vele lépést tartani, manipulálnak-e bennünket a felhasználó-barátság leple alatt, értjük-e azt, amibe önként fejest ugrottunk? Egyre világosabb, hogy a kezdeti lelkesedést követően számot kell vetnünk negatív tendenciák felerősödésével, amelyeknek nagyon komoly társadalmi következményei lesznek. Ez a vészjósló hangulat pedig beszűrődik az én festményeimbe is, ha úgy tetszik, beléjük van kódolva.

SA: Alkotásaid esetében az esztétikai élményen túli tudás megszerzéséhez, a befogadás során szükségünk van egyfajta pallérozott elméleti tudásra is?

BR: Ha elmélet alatt művészetelméleti írásokat értünk, akkor szükség lehet rá, hogy nagyobb összefüggésben lássuk a műveimet, nemzetközi összefüggésben például. A technológia utáni festészetnek is van már irodalma, igaz, hogy ez jelenleg szinte csak angolul érhető el. Aki viszont magyarul szeretne tájékozódni, annak ajánlom Fehér Dávid e témában publikált írásait. Ugyanakkor szeretném azt hinni, hogy a képeim érzéki tárgyak, melyek elméleti előképzettséggel nem rendelkező nézőkre is erősen hatnak.

SA: Alkotásaid mennyiben reflektálnak a poszt-digitális festészet alapproblémáira?

BR: Amennyiben a digitális kort festészeti problémákkal akarjuk összefüggésbe hozni, akkor számomra ez valami éteri, szinte anyagtalan festészet, egyfajta metafestészetet jelent. Olyan festészetet, melynek munkafolyamataiba gépek is be vannak vonva, és természetesen digitális szoftverek is. Olyan festészetet, melyben az ember egy lépéssel hátrébb áll. Erre azonban még nincs biztos recept, tulajdonképpen minden alkotónak saját stratégiát kell kialakítania, ami egy kényelmetlen dolog, de szerintem előremutatóbb, mint régi berögzültségeket ismételtetni. Elég nyilvánvaló, hogy a műfajnak időről időre meg kell tudni újulnia.

SA: Mit jelent számodra képzőművészeti értelemben a hiba fogalma?

BR: A hiba, a véletlen, az esetlegesség legalább annyira fontos, mint a tudatos munkamódszerek bármelyike, sőt, bizonyos szempontból még fontosabb. A kihívás itt is abban áll, hogy a megfelelő arányokat megtaláljuk. A festészet képes arra, hogy élő anyaggá merevedjen, és ez a pulzálás

Battykó Róbert
Vörös szem, 2019, acb Galéria, 2019 © Fotó: Varga Somogyi Tibor

